

industrial enterprise to environmental effects. Lack of theoretical and practical developments in this area, the impossibility of practical use of many of them led to the choice of this area of research. The mechanism of the use of benchmarking in quality management of industrial enterprises, formed by a number of elements that are based on the model to ensure a balance between the contours of the quality management of industrial enterprise can realize the benchmarking procedure, consisting of interrelated information and successive stages: analysis of the current state of the parameters of control loops and the factors influencing them; definition of the reference object; Identification of priority industrial processes on the basis of a comparative evaluation of similar indicators of the enterprise-standard; development program implementation results benchmarking with subsequent analysis of the effectiveness of their implementation.

Keywords: *benchmarking; enterprise development; management; processes.*

REFERENCES

1. Inshakov O. V. (2007), Economic genetics and nanoeconomics, Volgograd, 94 p. (rus).
2. Repin V. V. & Yeliferov V. G. (2004) Process approach to management. Business process modeling, Standards and Quality, Moscow, 408 p. (rus).
3. Khlebnikov D. A. (2011), Matrix outsourcing, available at: <http://www.strategy.com.ua/column.aspx?column=2> (rus).
4. Chuprov K. K. (2005), Express-method of diagnostics of business processes, available at: <http://www.cfin.ru/management/controlling/fsa/express.shtml> (rus).
5. Shelukhin I. I. (2002), Criteria for transition to outsourcing industrial, Viola, Moscow, pp. 105-110 (rus).
6. Del Giorgio Solfa F. (2012), Benchmarking en el sector público: aportes y propuestas de implementación para la provincia de Buenos Aires, Villa Elisa, P. 5, available at: http://sedici.unlp.edu.ar/bitstream/handle/10915/25886/Documento_completo_.pdf?sequence=1 (span.).

© Грозний Ігор

Надійшла до редакції 25.06.2015

УДК 638.34.82

ІВАШКІВ ІРИНА,

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник

Прикарпатської державної сільськогосподарської дослідної станції

Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН, м. Івано-Франківськ

ТЕНДЕНЦІЇ ЕКСПОРТУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРОДУКЦІЇ В КРАЇНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА МИТНОГО СОЮЗУ: НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У статті проаналізований експорт вітчизняної продукції у вартісному вираженні в країни Європейського Союзу та Митного Союзу та її питому вагу; визначено структуру товарного експорту української продукції по галузях національної економіки в країни Європейського Союзу та Митного Союзу, а також видову товарну структуру експорту продукції металургії, машинобудування, АПК, хімічної промисловості, харчової промисловості та енергетичної галузі. Обґрунтовані основні чинники збільшення продуктивності сільськогосподарських підприємств, які сприятимуть підвищенню результативності їх функціонування. Наукова новизна результатів дослідження полягає в напрацюванні та обґрунтуванні автором пропозицій щодо зростання експорту в країни ЄС. Це забезпечить нові можливості та вигоди для галузей національної економіки після вступу України до ЗВТ й сприятиме підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників.

Ключові слова: *експортний потенціал економіки України; видова товарна структура; галузі національної економіки; країни Митного Союзу; країни Європейського Союзу; вартість товарної продукції; ЗВТ.*

Постановка проблеми. Підвищення експортоорієнтованості основних галузей промисловості України є важливим пріоритетом у системі розвитку національної економіки будь-якої країни у світі, оскільки сприяє надходженню валютних коштів до бюджету держави.

Важливою проблемою, яка потребує вирішення, є переорієнтування багатьох галузей економіки щодо експорту їхньої продукції в країни Європейського Союзу у зв'язку з воєнною агресією Російської Федерації на території України.

Вирішення цієї проблеми щодо зміцнення позицій українських товаровиробників на європейських ринках є актуальним для української економіки, а своєчасність її вирішення не викликає сумнівів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання розвитку основних тенденцій експорту товарів і продукції різних галузей промисловості є об'єктом вивчення й дослідження багатьох науковців, зокрема О. Власюка [2], П. Гайдуцького [3], С. Кваши, О. Шепотила [6-7] та ряду інших відомих науковців, які у своїх публікаціях акцентують на ролі та значенні експортного потенціалу.

Разом із тим, маловивченими залишаються питання, що стосуються основних тенденцій експорту вітчизняної продукції та товарів у країни Митного та Європейського

Союзу. Дослідження цих тенденцій в умовах ризику для економіки України і є **метою** статті.

Виклад основного матеріалу. У розвитку економіки України важливу роль відіграє експорт вітчизняної продукції, яка є важливим джерелом наповнення Державного бюджету. Наповнення останнього в достатньому розмірі сприятиме розширеному відтворенню виробництва в кожній галузі, скороченню безробіття й забезпеченню працівників робочими місцями і, нарешті, вирішенню важливих соціальних проблем, пов'язаних зі зростанням добробуту й матеріального забезпечення громадян.

Разом із тим, це поступовий процес, і проходить він поетапно. Розглядаючи експорт продукції з України в країни ЄС, ми бачимо, що географія його охоплює більше десяти країн Європи (табл. 1).

Таблиця 1. - Експорт вітчизняної продукції у вартісному вираженні в країни Європейського Союзу та Митного Союзу та її питома вага в середньому в 2012-2014 роках, млрд дол. США*

Країни ЄС	Експорт у країни ЄС		Країни МС	Експорт у країни МС	
	Разом, млрд дол.	Питома вага, %		Разом, млрд дол.	Питома вага, %
Польща	2,6	15,3	Російська Федерация	17,6	78,9
Італія	2,5	14,7			
Німеччина	1,6	9,4			
Іспанія	1,5	8,8			
Угорщина	1,5	8,8			
Нідерланди	0,8	4,7	Казахстан	2,4	10,8
Чехія	0,7	4,1			
Словаччина	0,7	4,1	Білорусь	2,3	10,3
Болгарія	0,6	3,5			
Румунія	0,5	2,9	Разом	22,3	100,0
Інші	4,0	23,5			
Разом	17,0	100,0			

*Складено за даними [1].

Із країнами Митного Союзу Україна має торговельні відносини в більш вузькому діапазоні - це Російська Федерация, Казахстан і Білорусь. Незважаючи на це, у країни Митного Союзу Україна експортувала за досліджуванний період товарів та продукції на більшу суму, ніж у країни Європейського Союзу (табл. 1). Так, у країни Європейського Союзу за цей період було експортовано продукції з України на суму 17,0 млрд дол., а в країни Митного Союзу - на 22,3 млрд дол.

Отже, перевага у фінансових вимірниках поки що залишається за країнами Митного Союзу. На ці факти впливає ряд чинників як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру.

На нашу думку, вирішення останніх уже започатковано Україною на державному рівні, що дозволить підвищити рівень росту економіки на макро- й мікрорівні, а також рівень благополуччя та зростання соціально-культурного й матеріального рівня життя населення.

Геофізичне розташування України дозволяє виготовляти різноманітні види продукції, а отже, здійснювати її експорт (табл. 2).

Так, у таблиці 2 ми згрупували шість основних видів продукції, які Україна експортує в країни Європейського та Митного Союзу. Найбільша частка тут припадає на металургійну продукцію - 35,2 % у ЄС і 21,2 % у країни Митного Союзу. Понад третину українського експорту продукції машинобудування за вказаний період надходило в країни Митного Союзу, 1,8 % експортується продукції сільського господарства, по 10,4 % - продукції хімічної та харчової промисловості. На сьогодні експортується різноманітна продукція в країни Митного Союзу, вона переважає над експортом у країни ЄС. Причиною є недостатня якість згідно з вимогами цих країн і недостатність політичної волі в керівництва нашої держави, що посилюється цілим рядом криз та військовими діями на сході України.

Таблиця 2. - Структура товарного експорту української продукції по галузях національної економіки в країни Європейського Союзу та Митного Союзу в середньому у 2012-2014 роках, млрд дол. США*

	Експорт у країни Європейського Союзу		Експорт у країни Митного Союзу	
	Разом, млрд дол.	Питома вага, %	Разом, млрд дол.	Питома вага, %
Металургія	5,6	35,2	4,7	21,2
Машинобудування	2,5	15,7	8,5	38,3
Сільське господарство	3,3	20,7	0,4	1,8
Хімічна промисловість	0,9	5,7	2,3	10,4
Харчова промисловість	0,6	37,8	2,3	10,4
Енергетика	1,1	6,9	1,1	4,9
Решта	1,9	12,0	2,9	13,1
Разом	15,9	100,0	22,2	100,0

*Складено за даними [1].

Як уже вказано нами вище, найбільша частка експорту належить металургійній промисловості. Різновиди продукції металургійної промисловості представлені сімома видами її виробництва. Розглядаючи кількісні натуральні й відносні величини експорту металургійної

промисловості, зауважимо, що майже третина цієї продукції експортується як у країни ЄС, так і в країни Митного Союзу. Так, на сировину й матеріали припадає менше третини - 27,7 % і 19,4 % на напівфабрикати, менше 10 % - на інші види (табл. 3).

Таблиця 3. - Видова товарна структура експорту металургії в країни Європейського Союзу та Митного Союзу в середньому у 2012-2014 роках, млн дол. США*

Продукція	Експорт у країни Європейського Союзу		Продукція	Експорт у країни Митного Союзу	
	Разом, млн дол.	Питома вага, %		Разом, млн дол.	Питома вага, %
Руди та концентрати залізні	1631	28,7	Труби	1802	30,6
Напівфабрикати зі сталі	1570	27,7	Прокат	1141	19,4
Прокат плоский	985	17,4	Кутики	598	10,1
Феросплави	444	7,8	Прути	645	10,9
Чавун	230	4,0	Феросплави	202	3,4
Труби	157	2,8	Металоконструкція	183	3,1
Прути	124	21,9	Рейки	153	2,5
Решта	532	9,4	Решта	527	8,9
Разом	5673	100,0	Разом	5896	100,0

*Складено за даними [1].

Аналіз переліку видів продукції металургійної промисловості показує, що як у країни Європейського, так і в країни Митного Союзу експортується переважно сировина. У зв'язку із цим постає необхідність пошуку й упровадження у виробництво готових виробів із металургійної сировини й мета конкурувати не металом, а машинами, які потрібно виготовляти згідно зі світовими стандартами.

Отже, вихід на зовнішній ринок з експорту вітчизняної продукції металургії є не найкращим за своєю струк-

турою, тому завдання полягає в диверсифікації виробництва промислової продукції, зокрема машинобудування, яке б ґрунтувалося на науково обґрунтованих зразках світових аналогів за всіма параметрами: вартістю, металомісткістю, довговічністю, надійністю та іншими показниками якості.

У структурі товарної продукції машинобудування в країни ЄС і МС впадають в око великі відмінності не тільки в найменуванні експортованої продукції, але й у грошових надходженнях від її реалізації (табл. 4).

Таблиця 4. - Товарна структура експорту української продукції машинобудування в країни Європейського Союзу та Митного Союзу в середньому у 2012-2014 роках, млн дол. США*

Продукція	Експорт у країни Європейського Союзу		Продукція	Експорт у країни Митного Союзу	
	Разом, млн дол.	Питома вага, %		Разом, млн дол.	Питома вага, %
Комплекти дровів	800	31,5	Вагони	2668	31,2
Телеапаратура	358	14,1	Трансформатори	772	9,0
Літальні апарати	305	12,0	Залізні локомотиви	661	7,7
Вагони	204	5,7	Частини до залізничних локомотивів	406	4,7
Решта	872	37,8	Насоси (рідинні / повітряні)	400	4,7
Разом	2539	100,0	Телеапаратура	209	2,4
			Двигуни, турбіни	208	2,4
			Автомобілі легкові	158	1,8
			Решта	3075	35,9
			Разом	8557	100,0

*Складено за даними [1].

Так, по-перше, продукція машинобудування, яка експортується в країни ЄС, є дуже обмеженою у своїй номенклатурі на відміну від країн МС, по-друге, у країни МС Україна здійснює експорт більш як за вісьмома найменуваннями, а в країни ЄС лише за п'ятьма. Сума від реалізації вказаних товарів у країни МС перевищує аналогічну суму з країн ЄС більш ніж утричі.

Отже, продукція машинобудівної галузі поки що найбільш успішно експортується в країни Митного Союзу. Разом із тим, є надія, що входження України в Зону вільної торгівлі з ЄС змінить як саму структуру найменувань і їх кількості, так і суму грошових надходжень. Відповідна база для цього в Україні є, потрібні відповідні економічні й політичні рішення держави, які б дали можливість викорис-

тати всі наявні потенційні ресурси для вирівнювання й подальшого нарощування експортних можливостей не тільки з країнами Митного, а й з державами Європейського Союзу.

В останні роки досить помітно зростає експорт продукції сільського господарства в країни ЄС (табл. 5) [4].

Так, за 2012 рік найбільшу частину експорту в країни ЄС склала кукурудза (48,6 %), досить вагома частка належить ріпаку (20,7 %), уже з невеликим відхиленням у своїй кількості трохи менше припадає на сою (14,6 %) і пшеницю (12,1 %). Інші круп'яні продукти в структурі займають 4 %, що є також необхідним компонентом у переліку найменувань. Слід відмітити, що ці показники в перспективі мають усі можливості до зростання, оскільки си-

Таблиця 5. - Товарна структура експорту продукції АПК до Європейського Союзу та Митного Союзу в середньому у 2012-2014 роках, млн дол. США*

Продукція	Експорт у країні Європейського Союзу	
	Разом, млн дол.	Питома вага, %
Кукурудза	1571	48,6
Ріпак	670	20,7
Соя	471	14,6
Пшениця	393	12,1
Решта	130	4,0
Разом	3235	100,0

*Складено за даними [1].

ровинна база цієї продукції ще не використовується на ту потенційну потужність, яку має Україна.

При застосуванні прогресивних технологій вирощування, використання нових сортів й інноваційних систем обробітку та догляду за культурами Україна не тільки збільшить експорт указаних культур, а й розширить гео-

графію торговельних відносин. Усе це відкриває для України швидкий економічний розвиток, а вступ у ЄС полегшить умови вказаних взаємовідносин [5].

Українська продукція хімічної промисловості експортується в дуже різноманітних видах та асортиментах (табл. 6).

Таблиця 6. - Товарна структура експорту продукції хімічної промисловості тільки в країні Митного Союзу в середньому в 2012-2014 роках, млн дол. США*

Продукція	Разом, млн дол.	Питома вага, %
Оксид алюмінію	517	22,6
Поліетилен	111	4,8
Полівінілхлорид	129	5,6
Плита/плівка з пластмас	140	6,1
Сполуки урану	144	6,3
Решта	1249	54,5
Разом	2290	100,0

*Складено за даними [1].

Найбільший обсяг в реалізації в оксиду алюмінію (22,6 %, або 517 млн дол.), сполук урану (6,3 %, або 144 млн дол.), плити-плівки з пластмас (6,1 %, або 140 млн дол.), поліхлорвінілу (5,6 %, або 129 млн дол.) і поліетилену (4,8 %, або 41 млн дол.).

Решта продукції хімічної промисловості хоч і меншого обсягу, зате в більшій кількості за асортиментом складає переважну частину вказаного асортименту й відповідно приносить значну суму грошових надходжень від її реалі-

зації. У зв'язку із цим експорт продукції хімічної промисловості дає певні грошові надходження в бюджет держави, тому використання різних можливостей останньої в напрямку експорту є важливим і доцільним, а використання всіх експортних варіантів у період кризової ситуації є великою підпорою для України.

Експорт продовольчої продукції з України є основним і найбільш об'ємним за видами й обсягами як за кількістю, так і за грошовими надходженнями (табл. 7).

Таблиця 7. - Структура і вартість експорту продукції харчової промисловості в країні Європейського Союзу та Митного Союзу в середньому у 2012-2014 роках, млн дол. США*

Продукція	Експорт у країні Європейського Союзу		Продукція	Експорт у країні Митного Союзу	
	Разом, млн дол.	Питома вага, %		Разом, млн дол.	Питома вага, %
Олія соняшникова, сира	763	47,2	Кондитерські вироби із цукру	471	22,4
Макуха	504	31,2	Спиртні напої	344	16,4
Решта	348	21,6	Відходи	191	9,1
Разом	1615	100,0	Вироби з борошна	161	7,8
			Сири	108	5,1
			Шоколад	101	4,8
			Решта	723	34,4
			Разом	2099	100,0

*Складено за даними [1].

Так, у 2012 році Україна експортувала різні види продукції харчової промисловості як у країні Європейського Союзу, так і в країні Митного Союзу. За найменшваннями переважає експорт у країні Митного Союзу, оскільки зв'язки з ними налагоджено значно раніше, ніж із країнами Європейського Союзу. Незважаючи на переваги видового експорту в країні Митного Союзу більш ніж удвічі, грошові надходження більші від експорту в країні ЄС. У країні Митного Союзу продукція харчової

промисловості з України експортується за нижчими цінами, ніж у країні Європейського Союзу. Тому є можливість у перспективі налагоджувати торговельні зв'язки з країнами Європейського Союзу.

Таким чином, аналізуючи ситуацію за останні періоди, Україна мусить вибирати найбільш вигідні й ефективні ринки збуту власної продукції з метою найменших втрат ресурсів й одержання певних вигід від реалізації. Пошук ефективних ринків збуту - головне завдання маркетинго-

вої діяльності у вивченні ринків, а це дасть можливість Україні подолати внутрішню й зовнішню економічну кризу у відповідному періоді.

Україна має достатньо розвинену енергетичну базу, продукція якої експортується і в країни ЄС, і в країни Митного Союзу. За досліджуваний період показники грошо-

вих надходжень із цих напрямків експорту майже ідентичні. Разом із тим, входження України в ЗВТ з країнами Європейського Союзу відкриє ширші можливості і в торгівлі, і в обміні товарами, необхідні двом сторонам цих відносин (табл. 8).

Показники таблиці 9 свідчать про вигідність експор-

Таблиця 8. - Товарна структура експорту вітчизняної енергетичної галузі в країни Європейського Союзу та Митного Союзу в середньому у 2012-2014 роках, млн дол. США*

Продукція	Експорт у країни Європейського Союзу		Продукція	Експорт у країни Митного Союзу	
	Разом, млрд дол.	Питома вага, %		Разом, млрд дол.	Питома вага, %
Вугілля	349	33,1	Кокс	130	11,8
Електроенергія	315	29,8	Електроенергія	586	53,3
Нафтопродукти	204	19,3	Нафтопродукти	253	23,1
Решта	188	17,8	Решта	130	11,8
Разом	1056	100,0	Разом	1099	100,0

*Складено за даними [1].

Таблиця 9. - Структура товарного експорту української продукції з різних галузей національної економіки в країни Європейського Союзу та Митного Союзу в середньому у 2012-2014 роках, млн дол. США*

Продукція	Експорт у країни Європейського Союзу			Продукція	Експорт у країни Митного Союзу		
	Ставка мита		Обсяг експорту продукції у 2012 році, млн дол.		Ставка мита		Обсяг експорту продукції у 2012 році, млн дол.
	До вступу в ЗВТ	Знижена після вступу в ЗВТ			До вступу в ЗВТ	Зростання після вступу в ЗВТ	
Кукурудза	94 %	0 %	1571	Вагони	0 %	10 %	2668
Пшениця	95 %	0 %	393	Труби	0 %	15 %	1302
Олія соняшникова	6,4 %	0 %	783	Теле-апаратура	0 %	20 %	158
Комплект проводів	3,7 %	0 %	800	Прокат	0 %	5 %	1141
Теле-апаратура	14 %	7 %	358	Автомобілі легкові	0 %	35 %	209
Літаки	7,5 %	0 %	305	Шпалери	0 %	15 %	299
Чоловічі костюми	12 %	0 %	124	Шоколад	0 %	20 %	471
Феросиліко-марганець	3,7	0 %	115	Свинина	0 %	65 %	93
				Сири тверді	0 %	15 %	344
				Курятина	0 %	80 %	112

*Складено за даними [1].

ту різної продукції цих двох груп країн. При вступі України в ЗВТ на експорт продукції в країни ЄС буде практично зняте мито, у той же час як на експорт української продукції в країни Митного Союзу це ж мито значно збільшиться.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Як показав аналіз експорту української продукції в країни ЄС та Митного Союзу, можна говорити про поступову зміну векторів та пріоритетів української зовнішньої торгівлі в цих двох напрямках, яка повністю спрямовує зміцнювати торговельні зв'язки з країнами ЄС, що в кінцевому підсумку сприятиме розвитку ефективних фінансових взаємовідносин і росту економічної та політичної незалежності на міжнародному рівні.

Нарощуючи свій експортний потенціал, Україна була й залишається важливим гравцем на міжнародному ринку, необхідними при цьому мають бути такі основні критерії при формуванні торговельних відносин нашої держави з країнами-партнерами:

1) виважена та цілеспрямована міжнародна економі-

чна політика, яка має бути спрямована на закріплення позицій на міжнародних ринках національних товаровиробників як провідних виробників конкурентоспроможної продукції;

2) переорієнтування експорту вітчизняної продукції із сировинного та напівсировинного напрямку на більш глибоку переробку та виробництво готової конкурентоспроможної продукції, що створить нові робочі місця в країні та формуватиме значну питому вагу валової доданої вартості в державі;

3) переоснащення вітчизняного обладнання, устаткування та його поступова модернізація на переробних підприємствах на більш сучасне автоматизоване обладнання, що, у свою чергу, сприятиме економії робочого часу на підприємствах та призведе до значної економії грошових ресурсів.

Реалізація в практичній діяльності всіх перелічених вище чинників у сукупності сприятиме використанню повною мірою економічного потенціалу у вітчизняній економіці, що дозволить в недалекому майбутньому нарощувати конкурентні переваги всім галузям національної економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Євросоюз і Митний Союз: можливості та ризики для українського експорту [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.bakertilly.ua/news/id424>.
2. Власюк О. С. Тенденції зовнішньої торгівлі України у I півріччі 2009 року: проблеми та шляхи їх подолання / О. С. Власюк // Глобалізація і регіоналізація національних економік, інтеграційні процеси в рамках ОЧЭС і міжрегіональне співробітництво. - Одеса - Донецьк : Дон-НУ, 2009. - С. 4-8.
3. Гайдучський П. І. Україна і ЄС: проблеми інтеграції [Електронний ресурс] / П. І. Гайдучський. - Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/international/ukrayina-yes-problemi-integraciyi_.html.
4. Івашків І. М. Експорт вітчизняної сільськогосподарсь-

кої продукції й дилема вибору: інтеграція в ЄС чи Митний Союз / І. М. Івашків // Інноваційна економіка. - 2015. - № 2. - С. 196-201.

5. Івашків І. М. Порівняльні тенденції валового виробництва та експорту продукції АПК в Україні та в країнах Європи / І. М. Івашків // Сталий розвиток економіки. - 2015. - № 2. - С. 45-50.

6. Shepotylo O. A Gravity Model of Net Benefits of EU Membership: The Case of Ukraine / O. Shepotylo // Journal of Economic Integration. - 2010. № 25 (4). - Pp. 676-702.

7. Shepotylo O. Impact of WTO accession and the customs union on the bound and applied tariff rates of the Russian federation / O. Shepotylo, D. Tarr // World Bank Policy Research Working Paper. - 2012. - 616 p.

Івашків Ірина,

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник

Прикарпатської державної сільськогосподарської дослідницької станції

Інститута сільського господарства Карпатського регіону НААН, г. Івано-Франківськ

**ТЕНДЕНЦИИ ЭКСПОРТА ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ
В СТРАНЫ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА И ТАМОЖЕННОГО СОЮЗА:
НОВЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ ДЛЯ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ**

В статье проанализирован экспорт отечественной продукции в стоимостном выражении в страны Европейского Союза и Таможенного Союза и ее удельный вес; определена структура товарного экспорта украинской продукции по отраслям национальной экономики в страны Европейского Союза и Таможенного Союза, а также видовая товарная структура экспорта продукции металлургии, машиностроения, АПК, химической промышленности, пищевой промышленности и энергетической отрасли. Обоснованы основные факторы увеличения результативности сельскохозяйственных предприятий, которые будут способствовать повышению результативности их функционирования. Научная новизна исследования заключается в выработке и обосновании автором предложений по росту экспорта в страны ЕС. Это обеспечит новые возможности и выгоды для отраслей национальной экономики после вступления Украины в ЗСТ и будет способствовать повышению конкурентоспособности отечественных товаропроизводителей.

Ключевые слова: экспортный потенциал экономики Украины; видовая товарная структура; отрасли национальной экономики; страны Таможенного Союза; страны Европейского Союза; стоимость товарной продукции; ЗСТ.

Ivashkiv Irina,

Candidate of economic sciences, senior researcher

of Carpathian State Agricultural Experimental Station

of the Institute of Agriculture Carpathian region NAAS, Ivano-Frankivsk

**TRENDS EXPORT OF DOMESTIC PRODUCTS
IN THE EUROPEAN UNION AND CUSTOMS UNION:
NEW OPPORTUNITIES FOR THE ECONOMY OF UKRAINE**

The purpose of writing is to analyze the trends in exports of domestic goods and products to the European Union and the Customs Union at risk for the economy of Ukraine.

Theoretical and methodological basis for writing were the work of economists for trends in the export of domestic products to the European Union and Customs Union.

For writing used the following methods: monographic (the study of scientific publications on trends of the export policy in Ukraine), the method of system analysis (analysis of export products of various industries in the countries of the Customs Union and the European Union), the method of systematic approach (for production main directions of development of industries Ukraine during the political and financial-economic crisis in the economy).

Export of domestic products have been analyzed in terms of value and its share in the European Union and the Customs Union; The structure of merchandise exports Ukrainian products in industries of national economy in the European Union and the Customs Union and species export pattern of metallurgical, machine-building, agriculture, chemical industry, food industry and energy sector. The basic factors increasing the efficiency of farms which will improve the effectiveness of their operation.

Scientific novelty of research results is the author of best practices and justification of proposals on export

growth to EU countries. This will provide new opportunities and benefits for the national economy after Ukraine and the FTA will increase the competitiveness of domestic producers.

The results of this paper are an important foundation to solve the increasing export potential products of several branches of the national economy in the European Union.

Keywords: export potential of Ukraine's economy; species commodity structure; sector of the national economy; the countries of the Customs Union; the European Union; the cost of commodity products; FTA.

REFERENCES

1. The EU and the Customs Union: opportunities and risks for Ukrainian exports, available at: <http://www.bakertilly.ua/news/id424> (ukr).
2. Vlasiuk O. S. (2009), Trends in foreign trade in Ukraine in the first half of 2009: problems and ways of their solution, *Globalization and regionalization of national economies, the integration processes within the framework of the BSEC and interregional cooperation*, DonNU, Odessa-Donetsk, pp. 4-8 (ukr).
3. Haidutskyi P. I. (2013), Ukraine and the EU integration challenges, available at: http://gazeta.dt.ua/international/ukrayina-yes-problemi-integraciyi-_.html (ukr).
4. Ivashkiv I. M. (2015), Export of domestic agricultural production and choice dilemma: integration in the EU and the Customs Union, *Innovatsiina ekonomika*, No. 2, pp. 196-201 (ukr).
5. Ivashkiv I. M. (2015), Comparative Trends in gross production and export of agricultural products in Ukraine and in Europe, *Stalyi rozvytok ekonomiky*, No. 2, pp. 45-50 (ukr).
6. Shepotylo O. (2010), A Gravity Model of Net Benefits of EU Membership: The Case of Ukraine, *Journal of Economic Integration*, No. 25(4), pp. 676-702 (engl).
7. Shepotylo O., Tarr D. (2012), Impact of WTO accession and the customs union on the bound and applied tariff rates of the Russian federation, *World Bank Policy Research Working Paper*, p. 616 (engl).

© *Івашків Ірина*

Надійшла до редакції 29.06.2015

УДК 339.56

ІВАЩУК ІРИНА,

доктор економічних наук, професор

кафедри міжнародних фінансів та глобальної економіки ім. С. І. Юрія

Тернопільського національного економічного університету

ВІРКОВСЬКА АНАСТАСІЯ,

аспірантка кафедри міжнародних фінансів та глобальної економіки ім. С. І. Юрія

Тернопільського національного економічного університету

ІДЕНТИФІКАЦІЯ АСИМЕТРІЙ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ КРАЇН ЄВРОПИ

У статті визначено основні асиметрії зовнішньоторговельних інтересів країн Європи. Запропоновано алгоритм формування та оцінки зовнішньоторговельних інтересів країни. Здійснено оцінку асиметрій зовнішньоторговельних інтересів країн Європи. Проведено аналіз впливу зовнішньої торгівлі на економічне зростання, залучення іноземних інвестицій та людський розвиток країн Європи.

Ключові слова: асиметрії; глобалізація; економічне зростання; іноземні інвестиції; людський розвиток; зовнішня торгівля; зовнішньоторговельні інтереси; світова економіка.

Постановка проблеми. Глобалізація впродовж останніх десятиліть вносить значні зміни у формат міжкраїнного співробітництва та розвиток світового господарства, що проявляється в зростанні глобальних дисбалансів та поглибленні асиметричного розвитку економік країн світу. Оскільки зовнішня торгівля є найбільш динамічною формою міжнародних економічних відносин, вона виступає індикатором, який чи не одним із перших реагує на зміни у світовій економіці. До того ж

позиції країни в глобальному просторі визначаються її потребами, можливостями, а відповідно й інтересом, який вона реалізує у сфері зовнішньої торгівлі. Для цього країни використовують усі не заборонені міжнародними угодами інструменти захисту національних інтересів, у тому числі й через механізми формування інтеграційних об'єднань. Серед країн світу особливою зовнішньоторговельною політикою вирізняються країни Європи, які сформували найкращий досвід здійснення зовніш-